

METODICKÁ PŘÍRUČKA

Stanovení standardizovaných indikátorů pro environmentální reporting a výroční zprávy EMAS

Jiří Hřebíček, Jana Soukopová, Eva Kutová

Tato příručka je určena středním a malým podnikům, ale nejen jim. Je určena všem, kteří chtějí dobrovolné podnikové zprávy vydávat a nebo je už vydávají.

Vytvoření metodické příručky je výstupem projektu SP/4i2/26/07 „*Návrh nových indikátorů pro průběžné monitorování účinnosti systémů environmentálního managementu podle odvětví a systému jejich environmentálního reportingu s hodnocením vazeb mezi životním prostředím, ekonomikou a společností*“, který je realizován Masarykovou univerzitou v letech 2007 – 2010 v rámci „Resortního programu výzkumu v působnosti Ministerstva životního prostředí“ s počátkem řešení projektů v roce 2007 s finanční podporou ministerstva.

Kontakty:

Masarykova univerzita

Institut biostatistiky a analýz

Kamenice 3, 625 00 Brno

Prof. RNDr. Jiří Hřebíček, CSc.

e-mail: hrebicek@iba.muni.cz

Obsah

ÚVOD.....	3
1 DEFINICE ZÁKLADNÍCH POJMŮ	3
2 ENVIRONMENTÁLNÍ REPORTING	5
2.1 STRUKTURA A OBSAH ENVIRONMENTÁLNÍHO PROHLÁŠENÍ	7
2.1.1 Zveřejnění environmentálního prohlášení.....	8
2.1.2 Úloha environmentální komunikace.....	9
2.1.3 Místní odpovědnost v environmentálním reportingu.....	10
2.2 STRUKTURA A OBSAH ZPRÁVY O ENVIRONMENTÁLNÍ VÝKONNOSTI	10
2.3 STANOVENÍ ENVIRONMENTÁLNÍCH INDIKÁTORŮ	11
2.3.1 Indikátory materiálové účinnosti.....	12
2.3.2 Indikátory energetické účinnosti	12
2.3.3 Indikátory pro vodní hospodářství	13
2.3.4 Indikátory pro odpadové hospodářství.....	14
2.3.5 Indikátory pro biodiversitu.....	14
2.3.6 Indikátory týkající se emisí do ovzduší.....	15
2.3.7 Ostatní indikátory.....	16
3 POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE INFORMACÍ.....	18
INDIKÁTORY ENVIRONMENTÁLNÍ VÝKONNOSTI	19

Úvod

Organizace všech druhů projevují rostoucí zájem o dosažení a prokázání svého dobrého vlivem činnosti na životní prostředí řízením dopadů svých činností, výrobků a služeb na životní prostředí v souladu se svou environmentální politikou a cíli. To vše se děje v kontextu zpříšňování environmentálních zákonů, rozvoje hospodářské politiky a jiných opatření, podporujících ochranu životního prostředí, a v kontextu vzrůstajícího zájmu o environmentální problematiku a udržitelný rozvoj vyjádřeného zainteresovanými stranami. Tento svůj dobrý vliv na životní prostředí mohou dokumentovat ročně svým environmentálním prohlášením, nebo jednodušeji zprávou o environmentální výkonnosti, kde mohou využít dat týkajících se životního prostředí, které která musí vykazovat na základě příslušných právních předpisů týkajících se životního prostředí a vztahujících se na jejich výrobky, výrobní činnosti nebo služby. Tyto údaje mohou využít pro stanovení indikátorů environmentální výkonnosti.

Naměřená environmentální výkonnost organizace a její indikátory v dané oblasti dávají smysl až po jejich uvedení do kontextu se zprávami o environmentální výkonnosti jiných organizací. Může se to provést pomocí tzv. „benchmarkingu“ neboli srovnání s vhodnou referenční organizací. Jako referenční údaje mohou posloužit data organizací ze stejného odvětví (oboru či sektoru), současné trendy nebo cíle organizace stanovené pro nadcházející období.

Vytvořená metodika má k tomuto srovnání environmentální výkonnosti organizací pomocí tím, že definuje jednotný postup, který umožní určit klíčové a doplňkové indikátory environmentální výkonnosti (vlivu organizace na životní prostředí).

1 Definice základních pojmů

Pro účely metodické příručky se použijí následující pojmy, které vycházejí z revize Nařízení Evropského parlamentu a Rady o dobrovolné účasti organizací v programu Společenství pro systém řízení podniků a auditu z hlediska ochrany životního prostředí (EMAS), [4] novelizovaných norem řady ISO 14000 [1], [2], [3] a českého překladu manuálů Global Reporting Initiative (GRI) [5]:

Organizací se rozumí společnost, korporace, firma, podnik, orgán nebo instituce, sídlící v EU nebo mimo něj, její část nebo kombinace, která je či není právnickou osobou, veřejná nebo soukromá, která má svou vlastní funkční strukturu a správu.

Životním prostředím (environmentem) se rozumí prostředí, ve kterém organizace provozuje svou činnost a zahrnující ovzduší, vodu, půdu, přírodní zdroje, rostliny a živočichy, lidi a jejich vzájemné vztahy.

Politikou životního prostředí (environmentální politikou) se rozumí celkové cíle a zásady činnosti organizace ve vztahu k životnímu prostředí, včetně dodržování všech příslušných právních požadavků týkajících se životního prostředí a rovněž závazek k neustálému zlepšování environmentální výkonnosti; politika životního prostředí poskytuje rámec pro stanovení a přezkoumání environmentálních cílů a cílových hodnot.

Environmentálním dopadem se rozumí jakákoliv změna životního prostředí jak negativní, tak pozitivní, zcela nebo částečně vyplývající z činností, výrobků nebo služeb organizace.

Environmentálním aspektem se rozumí prvek činností, výrobků nebo služeb organizace, který má nebo může mít environmentální dopad (dopad na životní prostředí).

Významných environmentálním aspektem se rozumí environmentální aspekt, který má nebo

může mít environmentální dopad.

Přímým environmentálním aspektem se rozumí environmentální aspekt související s činnostmi, výrobky a službami organizace, nad kterými má tato organizace přímou kontrolu.

Nepřímým environmentálním aspektem se rozumí environmentální aspekt, který může být výsledkem vzájemného působení organizace a třetích stran a může být v přiměřené míře ovlivněn organizací.

Environmentální výkonností organizace (vlivem činnosti organizace na životní prostředí, environmentálním profilem) se rozumí environmentální dopady vyplývající z řízení environmentálních aspektů samotnou organizací.

Neustálým zlepšováním environmentální výkonnosti se rozumí probíhající snižování environmentálních dopadů organizace s ohledem na její činnosti.

Systémem environmentálního managementu (řízení) se rozumí ta část celkového systému řízení organizace, která zahrnuje organizační strukturu, plánování, odpovědnosti, techniky, postupy, procesy a zdroje pro rozvoj, provádění, dosažení, přezkoumání a udržení politiky životního prostředí.

Osvědčenými postupy pro řízení z hlediska ochrany životního prostředí se rozumí nejúčinnější systém environmentálního managementu, který mohou organizace zavádět v příslušném odvětví a který může vést v daných hospodářských a technických podmínkách k nejlepší environmentální výkonnosti organizace.

Dodržováním právních předpisů se rozumí úplné provádění příslušných právních předpisů týkajících se životního prostředí, včetně oblastí podmínek pro povolení.

Prevenčí znečištění, předcházení znečištění se rozumí používání procesů, praktik, technik, materiálů, výrobků, služeb nebo energie k zabránění, snížení nebo regulování vzniku znečištění, které může zahrnovat recyklaci, zacházení, změny postupů, kontrolní mechanismy a efektivní využití zdrojů a materiálové substituce.

Preventivní opatření se rozumí opatření k odstranění příčiny potenciální neshody.

Neshodou se rozumí nesplnění požadavku.

Opatřením k nápravě se rozumí opatření k odstranění příčiny zjištěné neshody.

Přezkoumáním stavu životního prostředí se rozumí úvodní podrobná analýza přímých a nepřímých environmentálních aspektů, významných environmentálních dopadů, zahrnujících kritéria hodnocení významnosti, environmentální výkonnosti organizace a příslušných právních požadavků týkajících se životního prostředí.

Programem ochrany životního prostředí se rozumí popis opatření (odpovědností a prostředků) učiněných a plánovaných k dosažení environmentálních cílů a cílových hodnot a lhůt pro jejich dodržování.

Environmentálním cílem se rozumí souhrnný environmentální cíl (záměr) vyplývající z environmentální politiky, jehož dosažení si organizace sama stanoví a který je pokud možno kvantifikován.

Environmentální cílovou hodnotou se rozumí podrobný požadavek na výkonnost, pokud možno kvantifikovaný, uplatnitelný v organizaci nebo její části, který vyplývá z environmentálních cílů a který je třeba stanovit a splnit pro dosažení těchto cílů.

Prohlášením o stavu životního prostředí (environmentální prohlášení) organizace se rozumí ucelené informace pro veřejnost a jiné zainteresované strany, týkající se:

- 1) její struktury a činností,
- 2) politiky životního prostředí a systému environmentálního managementu,
- 3) environmentálních aspektů a dopadů,
- 4) environmentálních cílů a cílových hodnot
- 5) environmentální výkonnosti,
- 6) dodržování příslušných právních závazků týkajících se životního prostředí.

Zprávou o environmentální výkonnosti se rozumí ucelené informace v **Prohlášení o stavu životního prostředí**, které se týkají environmentální výkonnosti organizace a dodržování příslušných právních povinností týkajících se životního prostředí organizací.

Zainteresovanou stranou se rozumí každá fyzická nebo právnická osoba, sdružení nebo seskupení těchto osob, včetně orgánů, která se zajímá o environmentální výkonnost organizace, nebo která je ovlivněna nebo by mohla být ovlivněna environmentální výkonností organizace.

Indikátorem environmentální výkonnosti organizace se rozumí konkrétní vyjádření, které umožňuje změřit environmentální výkonnost organizace.

Dokumentem se rozumí informace a jejich podpůrné médium (prostředek). Médium může být papír, magnetický, elektronický nebo optický počítačový disk, fotografie nebo originál nebo jejich kombinace.

Záznamem se rozumí dokument, v němž jsou uvedeny dosažené výsledky nebo v němž se poskytují důkazy o provedených činnostech.

Environmentální komunikací se rozumí proces, který organizace provádí k poskytování a získávání informací a k vedení dialogu s interními a externími zainteresovanými stranami v zájmu povzbuzení a sdílení pochopení environmentálních problémů, aspektů a výkonnosti.

Auditorem (ověřovatelem) se rozumí osoba s odbornou způsobilostí k provádění auditu, která hodnotí zejména stávající systém managementu a zjišťuje soulad s politikou a programem organizace, včetně dodržování příslušných právních předpisů týkajících se dané organizace.

Interním environmentálním auditem se rozumí nástroj řízení organizace, který zahrnuje systematické, dokumentované, pravidelné a objektivní hodnocení environmentálního výkonu organizace, systému managementu a postupů navržených k ochraně životního prostředí.

Environmentálním auditem se rozumí systematický a dokumentovaný proces ověřování objektivně získávaných a vyhodnocovaných důkazů z auditu, kterým se určí, zda se specifikované environmentální činnosti, události, podmínky, systémy environmentálního managementu nebo informace o uvedených dějích a soustavách shodují s kritérii auditu.

Donucovacími orgány se rozumí Česká inspekce životního prostředí a její oblastní inspektoráty, které mají zajišťovat, zamezit, prošetřovat porušení příslušných právních předpisů týkajících se životního prostředí a v případě nutnosti přijmout donucovací opatření.

2 Environmentální reporting

Důvody, proč jsou stále více vyžadovány zprávy o environmentální výkonnosti organizace přizpůsobené uživatelům mohou být spatřeny v tom, že se jejich uživatelé se stávají více kritickými vzhledem k činnostem, produktům i službám organizace. Kromě toho, jak se současný environmentální reporting vyvíjí, zprávy jsou analyzovány uživateli, kteří jsou více kvalifikovaní a mají i vyšší očekávání. Tudíž zaměstnanci, zákazníci, místní úřady, ale také investoři, finanční analytici a další chtějí kvalitní informace a očekávají, že organizace má

takový nástroj environmentálního reportingu, který skutečně splní jejich specifické potřeby.

První návrh českého standardu pro zprávy vztahové k životnímu prostředí navrhl Vaněček [9] v rámci řešení projektu vědy a výzkumu MŽP 1C/4/13/04 a tento návrh byl komplexně modifikován v práci autorů této metodiky [3]. Komplexní návrh zprávy o udržitelném rozvoji organizace včetně detailního popisu indikátorů environmentální, sociální a ekonomické výkonnosti je popsán v [5] a [6] a budeme něj navazovat. V současné době lze nalézt další velmi užitečné informace o environmentálních prohlášeních EMAS i zprávách o environmentální výkonnosti organizace na webech Evropské komise¹, MŽP², CENIA³ a v příručce [1a]. Není však v nich popsán podrobně výběr vhodných indikátorů environmentální výkonnosti, tak jak popisuje tato metodika.

Zpráva o environmentální výkonnosti (dále jen *Zpráva*) se může vydat buď samostatně nebo jako část environmentálního prohlášení organizace. Příkladem může být environmentální prohlášení MŽP⁴. Z Nařízení [4] vyplývá povinnost roční aktualizace environmentálního prohlášení, ale jsou z této povinnosti vyňaty zejména malé organizace a malé podniky, jestliže:

- s jejich činností, výrobky, a službami nejsou spojena závažná rizika z hlediska environmentálních dopadů, nebo
- v jejich systému environmentálního managementu neproběhly podstatné změny, nebo
- s jejich činností, výrobky a službami nejsou spojeny závažné právní požadavky, nebo
- neexistují závažné místní problémy spojené s životním prostředím.

V těchto případech se požaduje pouze každoroční ověření změněných informací.

Jestliže environmentální prohlášení není vydáváno každoročně, předpokládá se, že jeho aktualizace budou prováděny přinejmenším každých 36 měsíců.

Periodicita vydávání *Zpráv* bývá jeden rok, v chemickém průmyslu je v rámci iniciativy „Zodpovědné podnikání v chemii“ periodicita 2 roky. *Zprávy* bývají obvykle zveřejňovány tiskem či na webové stránce organizace.

V této kapitole budeme uvažovat nejprve strukturu environmentálního prohlášení organizace jako součást výroční veřejně publikované zprávy organizace, která poskytuje detailní přehled o organizaci a jejím environmentálním, (případně i ekonomickém a sociálním) dopadu na společnost. Jedná se dobrovolnou veřejnou prezentaci informací o organizaci, jejich činnostech, případně i jejich produktech cílovým skupinám uživatelů (majitelé, zaměstnanci, zákazníci, dodavatelé, odběratelé, konkurence, banky, pojišťovny, investoři, ratingové organizace, občané v okolí organizace, veřejná správa, media apod.). Při jeho tvorbě je možné vycházet z návrhu Nařízení Evropského parlamentu a Rady o dobrovolné účasti organizací v programu Společenství pro systém řízení podniků a auditu z hlediska ochrany životního prostředí (EMAS) [4] (dále EMAS III) a ze směrnic GRI Guidelines [2], které rámec EMAS III rozšiřují. Tyto směrnice GRI Guidelines (dále GRI) z roku 2006 jsou výsledkem několikaletého vývoje a zlepšování předchozích směrnic GRI Guidelines z roku 2002.

¹ http://ec.europa.eu/environment/emas/index_en.htm

² <http://www.mzp.cz/cz/emas>

³ [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFGSEV4B](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFGSEV4B)

⁴ [http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/envIRONMENTALNI_prohlaseni/\\$FILE/opzp-prohlaseni_emas_2008-20090204.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/envIRONMENTALNI_prohlaseni/$FILE/opzp-prohlaseni_emas_2008-20090204.pdf)

2.1 Struktura a obsah environmentálního prohlášení

Reportingový rámec GRI představuje všeobecný formát určený pro dobrovolné zprávy o udržitelném rozvoji organizace [3]. Může se aplikovat v organizacích různých velikostí, zaměření a není závislý ani na geografické poloze organizace. Díky tomuto je to vhodný nástroj pro nadnárodní společnosti působící po celém světě. Bere v potaz praktické faktory, které jsou společné pro co nejširší okruh organizací. Reportingový rámec obsahuje všeobecný a sektorově specifický obsah, který byl schválen členskými organizacemi z celého světa, a tak se dá použít pro zprávy v oblasti trvale udržitelného rozvoje.

Sektorové doplňky v GRI⁵ obsahují vysvětlení a návody, jak efektivně uplatnit směrnice GRI v konkrétním odvětví a poskytují identifikátory daného odvětví. Tyto doplňky slouží pro rozšiřování informací a nikoli k jejich částečnému či úplnému nahrazení. Technické postupy GRI⁶ slouží pro poskytnutí návodu na řešení problémů, které vznikají při reportingu. Jsou tvořeny tak, aby se daly použít společně se sektorovými doplňky GRI. Obsahují návody pro řešení obecných problémů, které má většina organizací se zpracováním reportu. GRI jsou rozděleny do několika částí, z nichž každá část se věnuje určitému aspektu aktivit organizace. Je v nich definován požadovaný obsah zpráv, rozsah poskytovaných informací a požadavky na jejich kvalitu.

Z návodů GRI je možno v rámci EMAS III využít při tvorbě environmentálního prohlášení zejména ty principy, které definují obsah dokumentu a zabezpečují kvalitu reportovaných informací a pravidla na zveřejnění informací. Dále pravidla jak se vytvářejí indikátory výkonnosti, vykazování parametrů a návody pro popis organizace. V naší metodice budeme používat definice indikátorů z EMAS III rozšířené o doporučení GRI [3], doporučení Evropské komise „EMAS easy“ pro malé a střední organizace⁷ a obce⁸.

Účelem environmentální prohlášení je poskytnout veřejnosti a dalším zúčastněným stranám informace o environmentálních dopadech a výkonnosti organizace a o neustálém zlepšování této výkonnosti. Environmentální prohlášení je nástrojem pro komunikaci a dialog organizace s veřejností o jejím vlivu na životní prostředí. Je rovněž prostředkem pro přihlednutí k zájmům zainteresovaných stran, které považuje organizace za podstatné na základě výsledků externí komunikace. Jednání se zainteresovanými stranami poskytuje organizaci příležitost dozvědět se o jejich problémech a zájmech, může vést k nabytí poznatků oběma stranami a může ovlivnit názory a představy. Jestliže je správně proveden, může být jakýkoli konkrétní přístup úspěšný a může uspokojit potřeby organizace a zainteresovaných stran.

Principy a návody reportingu v EMAS III [4] i GRI [5] pomáhají organizaci při rozhodování o struktuře a obsahu vytvářeného environmentálního prohlášení. Zahrnují princip relevantnosti informací, princip spolupráce se zainteresovanými subjekty, princip kontextu trvale udržitelného rozvoje a princip úplnosti informací se specifickými testy pro každý z nich. Použití těchto nástrojů společně se standardními informacemi podmiňuje reportované téma a indikátory. Dále jsou uvažovány principy vyváženosti, porovnatelnosti, přesnosti, pravidelnosti, spolehlivosti a srozumitelnosti spolu s testy, které mohou pomoci dosáhnout potřebné kvality environmentálního prohlášení ze sbíraných dat v organizaci. Posledním je návod na určení rozsahu zprávy.

⁵ <http://www.globalreporting.org/ReportingFramework/SectorSupplements/>

⁶ <http://www.globalreporting.org/NR/rdonlyres/CE510A00-5F3D-41EA-BE3F-BD89C8425EFF/0/BoundaryProtocol.pdf>

⁷ <http://www.emas-easy.eu/>

⁸ http://ec.europa.eu/environment/emas/local/pdf/la_toolkit_commission_020204_en.pdf

Environmentální prohlášení, které využije návodů z GRI by mělo obsahovat potřebné informace a dávat podněty plně postačující pro většinu organizací pro jejich environmentální prohlášení respektive environmentální (udržitelný) reporting. Informace o životním prostředí (environmentální informace) musí být předloženy jasným a logickým způsobem v elektronické podobě nebo tištěné podobě pro ty, kdo nemají jiné prostředky, jak tyto informace získat. Organizace zvaží potřebu informovat veřejnost a další zainteresované strany při sestavení environmentálního prohlášení. Minimální požadavky na tyto informace v environmentální prohlášení jsou:

- 1) jasný a jednoznačný popis organizace a přehled jejích činností, výrobků a služeb a její případný vztah k mateřským společnostem;
- 2) environmentální politika a stručný popis systému environmentálního řízení organizace;
- 3) popis všech podstatných přímých a nepřímých environmentálních aspektů, které vedou k podstatným environmentálním dopadům a vysvětlení charakteru dopadů souvisejících s těmito aspekty;
- 4) popis environmentálních cílů a cílových hodnot ve vztahu k environmentálním aspektům a environmentálním dopadům;
- 5) přehled dostupných údajů o environmentální výkonnosti organizace (jejího vlivu činnosti na životní prostředí) vzhledem k jejím environmentálním cílům a cílovým hodnotám a s ohledem na její podstatné environmentální dopady. Přehled může zahrnovat číselné údaje o emisích znečišťujících látek, produkci odpadů, spotřebě surovin, energie a vody, hluku a další aspekty uvedené v kapitole 3. Údaje by měly umožnit meziroční srovnání pro hodnocení vývoje vlivu činnosti organizace na životní prostředí;
- 6) další faktory týkající se vlivu činnosti organizace na životní prostředí včetně dodržování právních ustanovení s ohledem na jejich podstatné environmentální dopady;
- 7) jméno a akreditační číslo environmentálního ověřovatele a datum schválení.

2.1.1 Zveřejnění environmentálního prohlášení

Organizace mohou chtít zaměřit informace ze systému environmentálního managementu na různé cílové skupiny nebo zainteresované strany a použít pouze vybrané informace z environmentálního prohlášení. Ke správnému pochopení environmentálního prohlášení přispívá i zasazení organizace do kontextu, ve kterém podniká.

Informace o životním prostředí zveřejněné organizací mohou nést logo Programu EMAS za předpokladu, že byly schváleny environmentálním ověřovatelem nebo certifikát organizace, která jim certifikovala systém environmentálního managementu podle ISO 14001. Tyto informace musí být:

- a) přesné a nezavádějící,
- b) podložené a ověřitelné,
- c) relevantní a použité ve správném kontextu,
- d) reprezentativní, pokud jde o celkový vliv činnosti organizace na životní prostředí,
- e) srozumitelné,
- f) podstatné s ohledem na celkový environmentální dopad, a odkazují na poslední environmentální prohlášení organizace, ze kterého byly informace čerpány.

Environmentální prohlášení musí být zpřístupněno veřejnosti. Za tímto účelem jsou organizace podněcovány k tomu, aby používaly všechny dostupné možnosti (elektronické zveřejnění, knihovny, atd.) Organizace musí být schopna prokázat environmentálnímu ověřovateli nebo auditorovi, že kdokoli, kdo se zajímá o environmentální výkonnost

organizace má snadný a svobodný přístup k těmto informacím

Environmentální prohlášení by mělo být snadno přístupné; vydané v tištěné i elektronické verzi a u korporací s zahraniční účastí by mělo být i v příslušných jazykových mutacích. Elektronickou verzi těchto reportů by mělo být možno stáhnout z webové stránky organizace, obvykle ve formátu pdf. Příklady zveřejnění environmentálních prohlášení lze nalézt například na webu, viz společnosti HBB odpady⁹, GEMA¹⁰.

Internet však otvírá mnoho dalších možností pro flexibilní a aktuální zveřejňování dokumentů a umožňuje i okamžitou reakci zainteresovaných stran (stakeholderů). Při tvorbě reportů by měla organizace dbát na dodržení principů reportingu [6] a v neposlední řadě i na formální stránku, která hraje velkou roli. Tím máme na mysli nejen grafickou úpravu zprávy a vzhled zprávy, ale i to, zda je zpráva srozumitelná, čtivá a přiměřeně dlouhá. S tím souvisí i přehledná navigace v reportech, která napomáhá jejímu čtenáři k rychlé orientaci.

Alternativně lze environmentální prohlášení rozdělit do několika částí, týkajících se různých oblastí určených jednotlivým zainteresovaným stranám.

V úvodu environmentálního prohlášení je vhodné mít tzv. mapu dokumentu, která navede příslušnou zainteresovanou stranu na určenou část dokumentu. Je nutné si uvědomit, že dokument má obvykle čtenáře dvojího typu: „rychlé čtenáře“, kteří jej „prolétnou“ a z každé stránky si vyberou jen klíčová sdělení (např. vrcholový management, akcionáři, apod.); a pak „důkladné čtenáře“, kteří budou číst některé jeho části do hloubky (např. někteří zaměstnanci, auditoři či investiční analytici, apod.).

2.1.2 Úloha environmentální komunikace

Environmentální prohlášení mají pro organizaci dvojitý význam, lze ji považovat za:

- *Komunikační nástroj*, který je určen ke komunikaci organizace s vnitřními a vnějšími zainteresovanými stranami (často se nyní používá počeštěný anglický termín „stakeholdery“), komunikace je popsána podrobněji v [6]. Environmentální komunikace je procesem sdílení informací k vybudování důvěry, důvěryhodnosti a partnerství, ke zvýšení uvědomění a k použití v rozhodovacím procesu. Použité procesy a obsah environmentální komunikace se různí podle cílů a podmínek organizace a mají být postavené na reálných informacích.
- *Manažerský nástroj*, který zajišťuje systematický přístup k manažerským systémům řízení organizace (životní prostředí, jakost, bezpečnost a ochrana zdraví při práci), případně i k její společenské odpovědnosti a etice podnikání (CSR), k měření pokroku a určení nových strategií a cílů.

Informace, které tvoří environmentální prohlášení a aktualizované informace musí být přístupné veřejnosti a dalším zúčastněným stranám. V uplynulých dvaceti letech se komunikace o environmentálních dopadech, programu a celkovém působení stala nepostradatelnou činností organizací z důvodu vzrůstající starosti a zájmu veřejnosti a aktivit státní správy spojených s životním prostředím. Organizace na celém světě jsou stále více konfrontovány s potřebou vyjadřovat svá hlediska a předkládat a vysvětlovat environmentální dopady svých činností, produktů a služeb. Existuje rovněž rostoucí potřeba naslouchat

⁹ <http://www.holesak.cz/data/environmentalni-prohlaseni.pdf>

¹⁰

http://www.gemaart.cz/sites/default/files/static/restaurovani/certifikovane_systemy/envir.prohlseni/Environmentalni_prohlaseni_09.pdf

zinteresovaným stranám a zapracovávat jejich hlediska a požadavky jako součást environmentální komunikace do níž patří environmentální reporting.

2.1.3 Místní odpovědnost v environmentálním reportingu

Organizace registrované v Programu EMAS/certifikované podle ISO 14001 mohou chtít sestavit jedno společné environmentální prohlášení/environmentální report, zahrnující různé geografické lokality. Záměrem Programu EMAS/normy ISO 14001 je zjistit místní odpovědnost, a proto musí organizace zajistit, aby bylo možné jasně stanovit podstatné environmentální dopady každého místa a zaznamenat je ve společném environmentálním prohlášení/environmentálním reportu.

2.2 Struktura a obsah zprávy o environmentální výkonnosti

Zpráva o environmentální výkonnosti organizace (vlivu organizace na životní prostředí) musí zahrnovat alespoň níže uvedené části a splňovat následující minimální požadavky:

- Přehled dostupných údajů o environmentální výkonnosti vzhledem k jejím environmentálním cílům a cílovým hodnotám organizace a s ohledem na její podstatné dopady na životní prostředí. Zpráva musí obsahovat informace o *hlavních (klíčových) indikátorech* a dalších *doplňujících indikátorech* environmentální výkonnosti, které vychází z povinného reportingu (výkazů) organizace v životním prostředí vyplývajících z příslušných právních předpisů, ;
- Další faktory týkající se vlivu činnosti organizace na životní prostředí včetně vlivu činnosti organizace ve vztahu k dodržování právních předpisů, a dále s ohledem na podstatné dopady na životní prostředí;
- Odkaz na příslušnou legislativu týkající se životního prostředí a důkazy o jejím dodržování včetně povinného reportingu.

Výchozí informace shromážděné v rámci zpracování environmentálním prohlášení organizace se používají různým způsobem k prokázání environmentální výkonnosti organizace. Za tímto účelem mohou organizace používat příslušné existující indikátory environmentální výkonnosti, přičemž je nutné zajistit, aby zvolené indikátory:

- a) poskytovaly přesné zpracování environmentální výkonnosti (vlivu činnosti organizace na životní prostředí),
- b) byly srozumitelné a jednoznačné,
- c) umožňovaly meziroční srovnání pro vyhodnocení vývoje vlivu činnosti organizace na životní prostředí,
- d) umožňovaly srovnání mezi různými obory, vnitrostátní nebo regionální srovnání,
- e) případně umožnily srovnání s právními požadavky.

Zpráva o environmentální výkonnosti organizace, (případně i ekonomické a sociální výkonnosti [3]) může být jádrem environmentálního prohlášení, které z ní může čerpat. Mají být v ní uváděny kvantitativní a kvalitativní informace o dopadu činností, procesů, produktů a služeb organizace na společnost v oblasti trhu, pracovního prostředí, místní komunity a životního prostředí.

Pro stanovení environmentální výkonnosti organizace je vhodné využít přesná kvantitativní měření příslušných indikátorů její environmentální výkonnosti, kdekoli je to možné.

Jednotlivé indikátory ve *Zprávě* by měly být uspořádány tak, že nejprve budou uvedeny hlavní indikátory a pak vedlejší indikátory a obě skupiny indikátorů by měly být oživeny příklady z praxe, tabulkami, grafy a obrázky. Proto se doporučuje doplnit indikátory zajímavým textem i s fotografií, informace je tak „více objasněna“ a nejen „pouze

poskytnuta“.

Hodnotící hlediska souboru environmentálních indikátorů jsou strukturována tak, aby odrážela vstupy, výstupy a způsoby dopadu, jaký má příslušná organizace na životní prostředí., Materiály, energie a voda reprezentují tři standardní typy vstupů používaných většinou organizací. Tyto vstupy mají za následek výstupy environmentálního významu, které jsou zachyceny pod hodnotícími hledisky produkce odpadů, emisí a odpadních vod. Biodiverzita je rovněž spojená s konceptem vstupů, protože může být vnímána jako jeden z přírodních zdrojů. Avšak biodiverzita je zároveň přímo ovlivněná výstupy organizace, jako jsou například látky znečišťující přírodní prostředí.

Z těchto pohledů se budeme dívat na tvorbu environmentálních indikátorů. Budeme předpokládat, že organizace má zavedený systém environmentálního managementu, certifikovaný podle ISO 14000 nebo ověřený podle programu EMAS.

2.3 Stanovení environmentálních indikátorů

V dalším uvedeme nejprve doporučené *hlavní (klíčové) indikátory*, které se týkají přímých environmentálních aspektů organizace a pak další *doplňující indikátory* environmentální výkonnosti. Vyjdeme přitom z návrhu Přílohy IV v EMAS III [1], dále GRI [5] a navážeme na již dříve publikované návrhy v [6] a [7].

Organizace všech odvětví (podle OKEČ) by měly stanovit dále uvedené klíčové environmentální indikátory a organizace daného odvětví by si měly vybrat příslušné doplňkové indikátory podle významných environmentálních aspektů. Může se k tomu využít interní environmentální audit a environmentální audit, na jehož základě management organizace provede návrh doplňkových indikátorů ve spolupráci s auditorem.

Klíčové indikátory se vztahují na všechny organizací ve všech odvětvích. Zaměřují se na environmentální výkonnost organizace v následujících klíčových oblastech životního prostředí:

- 1) účinnost materiálové spotřeby ;
- 2) energetická účinnost;
- 3) vodní hospodářství;
- 4) odpadové hospodářství;
- 5) biologická rozmanitost (biodiversita);
- 6) emise do ovzduší
- 7) ostatní.

Každý indikátor se v souladu s Přílohou IV Nařízení Evropského parlamentu a Rady o dobrovolné účasti organizací v programu Společenství pro systém řízení podniků a auditu z hlediska ochrany životního prostředí (EMAS) [4] sestává:

- z číselného údaje *A*, který uvádí celkové roční vstupy/dopady v dané oblasti,
- z číselného údaje *B*, který uvádí celkové roční výstupy organizace,
- a z číselného údaje *R*, který uvádí poměr mezi *A* a *B*.

Organizace by měly podávat zprávu o všech třech číselných údajích pro každý indikátor, podle formuláře, který je v příloze této metodické příručky.

Stanovení číselného údaje B

Údaje o celkových ročních výstupech organizace, tj. *číselný údaj B*, jsou stejné pro všechny výše uvedené oblasti týkající se životního prostředí. Přizpůsobují se ovšem různým typům organizací v závislosti na jejich druhu činnosti. Rozlišují se:

- organizace činné ve výrobním odvětví (zpracovatelský průmysl OKEČ D), kde se musí uvést *celková roční hrubá přidaná hodnota*¹¹ vyjádřená v milionech Kč (mil. Kč);
- organizace v nevýrobních odvětvích (správa/služby OKEČ G až P), kde musí být vztažen k velikosti organizace a vyjádřen *počtem zaměstnanců*;
- malé organizace, kde se musí uvést *celkový roční obrat* nebo *počet zaměstnanců*.

Číselný údaj B je jeden pro danou organizaci a je společný pro všechny indikátory, proto jej stačí uvést ve formuláři v Příloze jen jedenkrát.

Údaje o celkových ročních vstupech/dopadech v dané oblasti, tj. *číselný údaj A*, jsou popsány v následujících odstavcích.

2.3.1 Indikátory materiálové účinnosti

Číselné údaje A o materiálové účinnosti se týkají:

1) Indikátoru EN1 - ročního hmotnostního toku různých používaných materiálů (kromě nosičů energie a vody) v organizaci vyjádřeného v jednotkách: *tuny*.

Jedná o spotřebu materiálů v organizaci podle hmotnosti, případně i objemu. Jde o použité materiály v organizaci včetně materiálů nakoupených od externích dodavatelů a dále těch materiálů, které jsou získávány z interních zdrojů (vázaná produkce a těžební aktivity). Tento indikátor popisuje příspěvek organizace k zachování globální základny zdrojů a snahy organizace ke snížení materiálové náročnosti a zlepšení účinnosti její ekonomiky. Toto jsou výslovné cíle rady OECD podle Doporučení OECD C(2008)40. Pro interní manažery a další osoby zainteresované na finančním stavu organizace se spotřeba materiálu vztahuje přímo k celkovým provozním nákladům. Interní sledování této spotřeby buď podle produktu, nebo podle kategorie produktu umožňuje monitorování účinnosti materiálu a náklady na toky materiálu.

Uvede se hmotnost všech použitých materiálů včetně materiálů nakoupených od externích dodavatelů a dále těch materiálů, které jsou získávány z interních zdrojů (vázaná produkce a těžební aktivity).

2) Indikátoru EN2 - podílu použitých recyklovaných vstupních materiálů vyjádřeného v jednotkách: *% z celkových vstupních materiálů*.

Požadavkem tohoto identifikátoru je zjistit schopnost organizace používat recyklované vstupní materiály. Používání těchto materiálů pomáhá snižovat požadavky na nové přírodní materiály a přispívá k zachování globální základny přírodních zdrojů. Uvede se procentuální obsah použitých recyklovaných vstupních materiálů za použití následujícího vzorce:

$$EN2 = (\text{Celkové množství vstupních použitých recyklovaných materiálů} / \text{Všechny použité vstupní materiály}) \times 100$$

Náhrada běžného materiálu recyklovaným může přispět ke snížení celkových nákladů na provoz, což je důležitá informace pro interní manažery a pro další zaměstnance, kteří se zajímají o finanční stav organizace.

2.3.2 Indikátory energetické účinnosti

Číselné údaje A o energetické účinnosti se týkají:

¹¹ HDP organizace + daně - státní dotace na výroby

1) Indikátoru EN3 - celkové přímé spotřeby energie, kde se uvede celková roční spotřebu energie organizace vyjádřená v jednotkách: *tunách ekvivalentu ropy (TOE¹²)*.

Přímá energie se může projevit buď ve formě primární (například zemní plyn pro vytápění), nebo přechodné (mezilehlé) energie (například elektřina pro osvětlení). Energie může být zakoupena, vytěžena (například uhlí, zemní plyn nafta), sklizena (například energie biomasy), zachycena (například sluneční, větrná energie) nebo přivedena do hranic organizace jinými prostředky.

Celková přímá spotřeba energie = přímá primární energie nakoupená + přímá primární energie vyrobená – přímá primární energie prodaná.

2) Indikátoru EN4 - celkové spotřeby obnovitelné energie, kde se uvede celková roční spotřeba energie (elektřiny a tepla) vyrobená z obnovitelných zdrojů energie, vyjádřená v jednotkách: *tunách ekvivalentu ropy (TOE)*.

Obnovitelná energie je získávána z přírodních procesů, které jsou trvale obnovované. Zahrnuje se sem elektřina a teplo generované ze slunce, větru, oceánu, vodní síly, biomasy, z geotermálních zdrojů, biopaliv a z vodíku získaného z obnovitelných zdrojů.

Směrnice GRI má pro tuto oblast ještě další indikátor, který může organizace sledovat:

Doplň.: EN5 Ušetřená energie jako výsledek zvýšené úspory a zlepšení efektivity.

Doplň.: EN6 Snížení požadavků na energii jako výsledek iniciativ na poskytnutí produktů a služeb, které jsou energeticky efektivní nebo založené na obnovitelných zdrojích energie.

Doplň.: EN7 Iniciativy na snížení spotřeby nepřímé energie a dosažení snížení.

2.3.3 Indikátory pro vodní hospodářství

Číselné údaje A o vodním hospodářství se týkají:

Indikátoru EN8 - celkové roční spotřeby vody vyjádřené jednotkách: *m³/rok*,

Uvede se celkový objem odebrané vody v krychlových metrech za rok (m³/rok) podle následujících zdrojů:

- Povrchová voda, včetně vody z řek, jezer a mokřin;
- Podzemní voda;
- Dešťová voda sebraná přímo a skladovaná organizací;
- Odpadová voda z jiné organizace a
- Dodávky vody vodovodní sítí nebo jiné veřejné vodárenské služby.

Informace o odběru vody v organizaci mohou být získány z vodoměrů, z účtů za vodu, z výpočtů odvozených z jiných údajů o vodě, které jsou k dispozici nebo (jestliže neexistují ani vodoměry, účty či referenční data) vlastní odhady organizace.

Směrnice GRI má pro tuto oblast ještě další indikátory, které může organizace sledovat:

Hlavní: EN21 Vypouštěné odpadní vody s uvedením lokality vypouštění a kvality vypouštěné vody.

Doplň.: EN9 Vodní zdroje, které jsou významně ovlivněné odběrem vody.

Doplň.: EN10 Procento a celkový objem recyklované a znovu použité vody.

¹² 1 TOE = 41,868 × 10⁹ Joule

2.3.4 Indikátory pro odpadové hospodářství

Číselné údaje A o odpadovém hospodářství se týkají:

- 1) **Indikátoru EN22 - celková roční produkce odpadu**“, specifikovaného dle typu a nakládání vyjádřené v jednotkách: *tuny*.
- 2) **Indikátoru EN22a - celková roční produkce nebezpečného odpadu**“, vyjádřená v tunách nebo kilogramech.

Data o množství odpadu vytvořeném v průběhu několika let mohou naznačit úroveň vývoje, jakého dosáhla organizace ve svém úsilí o snížení odpadu. Rovněž mohou indikovat potenciální zlepšení v procesu účinnosti a produktivity. Z finančního pohledu přispívá snížení odpadů k přímému snížení nákladů na materiály, zpracování odpadů.

Směrnice GRI má pro tuto oblast ještě další indikátory, které může organizace sledovat:

Doplň.: EN24 Hmotnost transportovaného, importovaného, exportovaného nebo zpracovaného nebezpečného odpadu charakterizovaného podle Basilejské úmluvy (příloha I, II, III a VIII)¹³ a procento mezinárodně transportovaného odpadu.

Hlavní: EN23 Celkový počet a rozsah významných kontaminací.

2.3.5 Indikátory pro biodiverzitu

Číselné údaje A o biologické rozmanitosti, které se týkají

Indikátoru EN11a - využívání půdy“ vyjádřené v jednotkách: *m²* zastavěné plochy.

Uvedou se provozní místa vlastněná, pronajatá, spravovaná organizací. Mohou být umístěná uvnitř nebo sousedící s chráněnými oblastmi a s oblastmi s vysokou hodnotou biodiverzity nebo taková místa, která obsahují chráněné oblasti a oblasti s vysokou hodnotou biodiverzity mimo chráněné oblasti.

Při reportování využívání půdy organizace můžeme identifikovat a chápat určitá rizika spojená s biodiverzitou. Monitorování jejích aktivit se uskutečňují jak v chráněných oblastech, tak v oblastech s vysokou hodnotou z hlediska biodiverzity mimo chráněné oblasti, umožňuje reportující organizaci snížit rizika environmentálních dopadů. Umožňuje to také organizaci řídit dopady na biodiverzitu a vyhnout se špatnému rozhodování. Selhání při adekvátním řízení takových dopadů mohou mít za následek poškození prestiže, zpoždění při získávání stavebních povolení a ztrátu společenského souhlasu s činností organizace.

Směrnice GRI má pro tuto oblast ještě další indikátory, které může organizace sledovat:

Hlavní: EN11 Lokalita a velikost vlastní, pronajaté nebo spravované půdy, která se nachází nebo je blízko u chráněných území a území, které nejsou chráněné, ale vyznačují se vysokou biodiverzitou.

Hlavní: EN12 Popis významných vlivů aktivit, produktů a služeb na biodiverzitu v chráněných územích mimo chráněných území s vysokou biodiverzitou.

Doplň.: EN13 Chráněné nebo obnovené prostředí.

Doplň.: EN14 Strategie, současné postupy a plány do budoucnosti s ohledem na management vlivů na biodiverzitu.

Doplň.: EN15 Počet ohrožených druhů zařazených na Červený seznam Světové unie ochrany přírody (International Union for the Conservation of Nature and

¹³ [http://www.env.cz/ris/ais-risdb-ec-table.nsf/AFBD6D0CDF87CAACC1256F78004B7A10/\\$file/21993A0216\(02\)Fin.pdf](http://www.env.cz/ris/ais-risdb-ec-table.nsf/AFBD6D0CDF87CAACC1256F78004B7A10/$file/21993A0216(02)Fin.pdf)

Natural Resources – IUCN) a seznam národních chráněných druhů s výskytem na území ovlivněném provozem organizace s uvedením úrovně rizika vyhynutí.

Doplň.: EN25 Identita, velikost, stav ochrany a hodnota biodiverzity vodních nádrží a přilehlých území signifikantně ovlivněných odtokem odpadních vod z organizace.

2.3.6 Indikátory týkající se emisí do ovzduší

Číselné údaje A o emisích do ovzduší se týkají

1) **Indikátoru EN16 - celkových ročních emisí skleníkových plynů¹⁴**, zahrnujících CO₂, CH₄, N₂O, HFCs, PFCs a SF₆, se vyjadřuje v jednotkách: *tuny ekvivalentu CO₂*¹⁴ a

Uvedou se přímé emise skleníkových plynů ze všech zdrojů vlastněných nebo řízených organizací, včetně:

- Generování elektřiny, tepla nebo páry (jak reportováno v EN3);
- Jiné spalovací procesy, jako je hoření;
- Fyzické nebo chemické zpracování;
- Doprava materiálů, produktů a odpadů;
- Odvod spalin (odplyňování) a
- Prchavé emise.

Emise ze spalovacích procesů a zdrojů budou korespondovat s přímou primární energií z neobnovitelných a obnovitelných zdrojů, jak je reportováno v EN3. Povšimněte si, že emise CO₂ ze spalování biomasy nemají být zahrnuty zde, ale mají být vykazovány zvlášť podle GHG protokolu podnikové normy (The Greenhouse Gas Protocol Corporate Standard - přepracované vydání).

Dále se uvedou i nepřímé emise skleníkových plynů vznikajících při generování nakoupené elektřiny, tepla nebo páry (to koresponduje se spotřebou energie reportovanou podle EN4).

Emise skleníkových plynů jsou hlavní příčinou klimatických změn a jsou spravovány Rámcovou konvencí Spojených národů pro klimatické změny (UNFCCC - United Nations Framework Convention on Climate Change - UNFCCC) a následně Kjótským protokolem. Výsledkem je, že různé regulační a podpůrné národní a mezinárodní systémy (jako jsou obchodovatelné certifikáty ke klimatu – tzv. emisní povolenky) se zaměřují na kontrolu objemu emisí skleníkových plynů a odměňují jejich snížení.

2) **Indikátoru EN20a - celkové roční emise do ovzduší**, vyjádřené v kilogramech nebo tunách.

Směrnice GRI má pro tuto oblast ještě další indikátory, které může organizace sledovat:

Hlavní: EN17 Další relevantní nepřímé emise skleníkových plynů s uvedením jejich hmotnosti.

Hlavní: EN19 Emise látek poškozujících ozónovou vrstvu s uvedením jejich *hmotnosti*.

Hlavní: EN20 NO_x, SO_x a další signifikantní emise do ovzduší s uvedením jejich typu a hmotnosti.

Doplň.: EN18 Iniciativy na redukci emisí skleníkových plynů a dosažené redukce.

¹⁴ Ekvivalent CO₂ (oxidu uhličitého) je míra užívaná k porovnání emisí složených z různých skleníkových plynů na základě jejich potenciálu pro globální oteplování (GWP). Ekvivalent CO₂ pro plyn se odvodí násobením počtu tun plynu příslušným potenciálem GWP, např. metan má GWP 21.

2.3.7 Ostatní indikátory

Organizace, která podává zprávu o své environmentální výkonnosti týkající se konkrétních environmentálních aspektů určených v environmentálním prohlášení a případně zohlední a odkáže na odvětvové referenční dokumenty, které se budou vytvářet. Ve směrnici GRI jsou uvedeny ještě další indikátory, které se vztahují na významné environmentální aspekty organizace, které nyní uvedeme. Jedná se o číselné údaje A , které se týkají:

2.3.7.1 Produkty a služby

Směrnice GRI má pro tuto oblast klíčové indikátory:

1) Indikátor EN26 - Iniciativy na snížení environmentálních dopadů činností, produktů a služeb organizace, rozsah snížení dopadu.

Uvede se kvantitativně rozsah, v jakém byly environmentální dopady produktů a služeb zmírněny v průběhu vykazovaného období.

Tento indikátor hodnotí akce, které přijala organizace ke snížení negativních environmentálních dopadů a zvýšení pozitivních dopadů designem a dodávky svého produktu a služby. Návrh z hlediska životního prostředí může pomoci identifikovat nové podnikatelské příležitosti, diferencovat produkty a služby a stimulovat inovace v technologii. Zahrnutím environmentálních úvah do návrhu produktů a služeb může také snížit riziko neslučitelnosti s budoucí legislativou na ochranu životního prostředí, stejně tak jako zvýšit svou reputaci.

2) Indikátor EN27-Procento prodaných výrobků a jejich obalových materiálů, které byly navraceny zpět výrobci za účelem recyklace a dalšího zpracování

Uveďte množství recyklovaných produktů a jejich obalových materiálů (tj. recyklovaných nebo znovu použitých) na konci jejich životnosti ve vykazovaném období. Recyklace nebo opětovné použití obalů by také mělo být reportováno odděleně. Pak se indikátor stanoví podle vzorce:

% zpětně odebraných výrobků = (výrobky a jejich obalové materiály zpětně odebrané v průběhu vykazovaného období/ produkty prodané v průběhu vykazovaného období) x 100

2.3.7.2 Soulad s legislativou

Směrnice GRI zavádí pro tuto oblast klíčový indikátor:

Indikátor EN28 - Finanční hodnota významnějších pokut a celkový počet nepeněžních sankcí za neplnění ekologické legislativy a předpisů

Indikátor EN28 se vztahuje k předpisům, které se týkají všech typů environmentálních záležitostí (tj. emisí, odpadních vod a odpadů, stejně tak jako použitých materiálů, energie, vody a biodiverzity), aplikovatelnými na organizaci.

Uvedou se administrativní nebo právní sankce za porušení souladu se zákony a předpisy na ochranu životního prostředí a vykáží se významné pokuty a nepeněžní sankce.

2.3.7.3 Přeprava

Směrnice GRI má tuto oblast doplňující indikátor:

Indikátor EN29 -Významné environmentální dopady přepravy produktů a jiného zboží a materiálů používaných v provozní činnosti organizace a dopady přepravy zaměstnanců.

Environmentální dopady dopravních systémů mají široký dosah, od globálního oteplování k lokálnímu smogu a hluku. Pro některé společnosti, zejména pro ty, které mají rozsáhlé sítě

pro zásobování a distribuci, mohou představovat environmentální dopady spojené s logistikou hlavní část jejich vlivu na životní prostředí. Posouzení dopadů přepravy produktů, zboží a materiálů pro logistické účely a dopravy zaměstnanců organizace je součástí komplexního přístupu k plánování environmentálních strategií řízení.

Uvedou se významné environmentální dopady druhů přepravy používaných organizací, včetně následujících položek:

- Používaná energie (například nafta, benzin, palivo, elektřina);
- Emise (například emise skleníkových plynů, látky poškozující ozonovou vrstvu, NOx, SOx a další emise do atmosféry);
- Odpadní vody (například různé druhy chemikálií);
- Odpad (například různé typy obalových materiálů);
- Hluk a
- niky kapalin (například úniky chemikálií, nafty a olejů a paliv).

Potenciální zdroje informací zahrnují faktury od poskytovatelů a dodavatelů logistických služeb, reporty z oddělení logistiky, záznamy o používání a údržbě vozidel a monitoring/měření vedené například oddělením pro životní prostředí.

2.3.7.4 Celkové výdaje a investice na ŽP

Směrnice GRI má pro tuto oblast doplňující indikátor

Indikátor EN30 - Celkové výdaje a investice na ochranu životního prostředí s uvedením jejich typu.

Měření výdajů na zmírnění dopadů a na ochranu životního prostředí dovolují organizacím vyhodnotit účinnost jejich environmentálních iniciativ. Poskytuje to také cenný vstup pro interní analýzy mezi náklady a dosaženým prospěchem. Data o environmentální výkonnosti měřená proti nákladům na zmírnění dopadů a na ochranu životního prostředí nabízejí možnost porozumět tomu, jak efektivně daná organizace využívá své zdroje ke zlepšení výkonnosti. Tato data, jestliže jsou sledována a analyzována komplexním způsobem po určitou dobu, umožňují organizaci posoudit hodnotu komplexních organizačních nebo technologických investic ke zlepšení environmentální výkonnosti.

Všechny výdaje na ochranu životního prostředí organizace nebo jejím jménem vedoucí k prevenci, snížení, kontrole a dokumentování environmentálních hodnotících hledisek, dopadů a rizik. Zahrnuje to také výdaje na zpracování odpadů, hygienická opatření a úklid.

Určí se náklady na zpracování odpadu, nakládání s emisemi a náklady na nápravná opatření ve vztahu k následujícím položkám:

- Zpracování odpadu;
- Nakládání s emisemi (například náklady na filtry, na chemické látky);
- Náklady na nákup a užití emisních certifikátů;
- Odpisy příslušného zařízení, údržba, provozní materiál a služby a příslušné osobní náklady
- Pojištění právní odpovědnosti za ochranu životního prostředí a
- Náklady na úklid, včetně nákladů na odstranění kontaminací podle indikátoru EN23.

Určete náklady na prevenci a na environmentální řízení, založené na výdajích, které se vztahují se k následujícím položkám:

- Osobní náklady použité na vzdělávání a školení;
- Externí služby pro environmentální řízení;

- Externí certifikace systémů řízení;
- Osobní náklady na všeobecné činnosti v oblasti environmentálního řízení;
- Výzkum a vývoj;
- Dodatečné výdaje na instalaci čistících technologií (například dodatečné náklady nad rámec standardních technologií);
- Dodatečné výdaje na ekologicky nezávadné nákupy a
- Další environmentální náklady na řízení.

Uvedou se celkové náklady na environmentální ochranu, rozdělené na:

- Zpracování odpadu, zacházení s emisemi a náklady na nápravu a
- Náklady na environmentální řízení.

V rámci organizace je možné vybudovat úplný systém environmentálního manažerského účetnictví, který sleduje komplexně náklady a investice do životního prostředí. Indikátor EN30 se soustřeďuje na zpracování odpadu, na nakládání s emisemi, na náklady na nápravu a také na náklady na prevenci a environmentální management.

3 Použitá literatura a zdroje informací

[1] ČSN EN ISO 14001: 2005 (01 0901) Systémy environmentálního managementu — Požadavky s návodem pro použití.

[2] ČSN ISO 14004:2005 (01 0904) Systémy environmentálního managementu - Všeobecná směrnice k zásadám, systémům a podpurným metodám.

[3] ČSN EN ISO 14031:2000 (01 0931) Environmentální management – Hodnocení environmentálního profilu – Směrnice

[4] EMAS III (2008): COM(2008) 402/2. Proposal for a Regulation of the European parliament and of the Council on the voluntary participation by organisations in a Community eco-management and audit scheme (EMAS). [cit.2009-30-11]. Dostupný z http://ec.europa.eu/environment/emas/pdf/com_2008_402_draft.pdf

[5] GRI Guidelines (2006): [online]. [cit. 2009-30-11]. Dostupný z <http://www.globalreporting.org/Home/LanguageBar/CzechLanguagePage.htm>

[6] Hřebíček, J., Soukopová, J. (2008): DOBROVOLNÉ PODNIKOVÉ ZPRÁVY o hodnocení vazeb mezi životním prostředím, ekonomikou a společností. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2008. 61 s. MŽP, rok 2008. ISBN 978-80-7212-495-4

[7] Hřebíček, J., Růžička, P. (2007): Key Indicators of Environmental Performance and their Assesment. In *Sustainability Accounting and Reporting at Micro-Economic and Macro-Economic Levels*. Pardubice: University of Pardubice, s. 35-42. 28.5.2007, Brno, ISBN 978-80-7194-971-8.

[8] Klášterka, J., Růžička, P., Babička, L., Remtová, K. (2007): E M A S, Systém environmentálního řízení a auditu. Příručka k Programu EMAS [online]. [cit. 2009-30-11]. Dostupný z [http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/\\$pid/MZPMSFJ1TY3H/\\$FILE/planeta1_korektura2.pdf](http://www.cenia.cz/web/www/web-pub2.nsf/$pid/MZPMSFJ1TY3H/$FILE/planeta1_korektura2.pdf)

[9] Vaněček V. (2006): Dobrovolné podnikové zprávy o vztahu k životnímu prostředí, o zdraví a bezpečnosti, a o udržitelném rozvoji. Planeta, ročník XIII., číslo 1/2006. DOBEL, Lanškroun. ISSN 1801-6898 .

**Indikátory environmentální
výkonnosti**

Organizace :

Rok :

č.	Indikátory environmentální výkonnosti	Jednotka	Hodnota		
			A	B	R
Materiálová účinnost					
	Roční hmotnostní tok materiálů	tuny			
	Procento použitých recyklovaných vstupních materiálů	%			
Energetická účinnost					
	Celková přímá spotřeba energie	tun ekvivalentu ropy ¹⁵			
	Celková spotřeba obnovitelné energie	tun ekvivalentu ropy			
	Celková nepřímá spotřeba	tun ekvivalentu ropy			
	Ušetřená energie jako výsledek zvýšené úspory a zlepšení efektivity	tun ekvivalentu ropy			
	Snížení požadavků na energii jako výsledek iniciativy na poskytnutí produktů a služeb, které jsou energeticky efektivní nebo založené na obnovitelných zdrojích energie	%			
	Snížení nepřímé energie jako výsledek iniciativy na snížení spotřeby nepřímé energie	%			
Vodní hospodářství					
	Celková roční spotřeba vody	m ³ /rok			
	Celkový objem recyklované a znovu použité vody	m ³			
	Celkový roční objem odpadní vody	m ³			
	Procento recyklované a znovu použité vody	%			
Odpadové hospodářství					
	Celková roční produkce odpadu	tuny			
	Celková roční produkce nebezpečného odpadu	tuny/kg			
	Hmotnost transportovaného odpadu	tuny			
	Hmotnost importovaného odpadu	tuny			
	Hmotnost exportovaného odpadu	tuny			

¹⁵ 1 TOE = 41,868 × 10⁹ Joule

	Hmotnost zpracovaného nebezpečného odpadu	tuny			
	Procento mezinárodně transportovaného odpadu	%			
	Celkový počet významných kontaminací	počet			
Biodiversita					
	Využívání půdy	m ² zastavěné plochy			
	Půda nacházející nebo sousedící s chráněným územím	m ²			
	Počet ohrožených druhů zařazených na Červený seznam Světové unie ochrany přírody a seznam národních chráněných druhů s výskytem na území ovlivněném provozem organizace	počet			
	Velikost vodních nádrží a přilehlých území signifikantně ovlivněných odtokem odpadních vod z organizace	m ²			
Emise do ovzduší					
	Celkové roční emise skleníkových plynů	tuny ekvivalentu CO ₂ ¹⁶			
	Celkové roční vzdušné emise	tuny/kg			
	Celkové přímé emise skleníkových plynů s uvedením jejich hmotnosti	tuny ekvivalentu CO ₂			
	Celkové nepřímé emise skleníkových plynů s uvedením jejich hmotnosti	tuny ekvivalentu CO ₂			
	Další relevantní nepřímé emise skleníkových plynů s uvedením jejich hmotnosti	tuny/tuny ekvivalentu CO ₂			
	Celkové emise látek poškozujících ozónovou vrstvu s uvedením jejich hmotnosti	tuny ekvivalentu CFC-11 ¹⁷			
	NO _x , SO _x a další signifikantní emise do ovzduší s uvedením jejich typu a hmotnosti	tuny/kg			
	Redukce emisí skleníkových plynů	%			
Produkty a služby					
	Rozsah snížení dopadu jako výsledek iniciativy na snížení environmentálních dopadů činností, produktů a služeb organizace	%			
	Procento předaných produktů a jejich balících materiálů vrácených výrobcům za účelem recyklace a dalšího zpracování	%			

¹⁶ Ekvivalent CO₂ pro plyn se odvodí násobením počtu tun plynu příslušným potenciálem GWP

¹⁷ Míra používaná k porovnání různých látek na základě jejich relativního potenciálu poškozovat ozónovou vrstvu. Referenční úroveň jedna 1 je schopnost CFC-11 a CFC-12 způsobovat poškození ozónu

Soulad s legislativou				
	Finanční hodnota závažných pokut v důsledku nedodržení zákonů a nařízení týkajících se životního prostředí	Kč		
	Celkový počet nepeněžních pokut v důsledku nedodržení zákonů a nařízení týkajících se životního prostředí	počet		
Celkové výdaje a investice na ŽP				
	Celkové výdaje a investice na ochranu životního prostředí	Kč		

Hodnota A: uvádí celkové roční vstupy/dopady v dané oblasti

Hodnota B: uvádí celkové roční výstupy organizace

1. Organizace pracující ve **výrobním sektoru** (průmysl OKEČ D) uvedou: **úhrn roční hrubé přidané hodnoty¹⁸** vyjádřené v mil. Kč
 - v případě malých organizací: **celkový roční obrat** nebo **počet zaměstnanců**
2. Organizace v **nevýrobním sektoru** (služby, správa, tj. OKEČ G až P): **počet zaměstnanců**

Hodnota R: poměr mezi A/B

¹⁸ HDP organizace + daně - státní dotace na výroby